

Hij zal onze voeten richten op de weg van de vrede

24 september 2017

Vorbereid door: Margriet Quarles van Ufford, Joke Vermeulen, Einar Sies

Inleiding

'De kracht van de verbeelding',
dat is het thema van de Vredesweek van 2017.

Pax zegt over het thema:

*Conflicten tussen mensen spelen niet alleen ver weg, maar zijn dichtbij gekomen.
In ons eigen land versterken populistische leiders en bewegingen de polarisatie tussen 'wij' en 'zij'.
Er wordt veel geschreeuwd en weinig geluisterd.
Veel mensen voelen zich hier machteloos over
en ervaren een gebrek aan verbinding met mensen in hun eigen buurt.*

*Ook internationaal nemen spanningen en tegenstellingen toe.
In oorlogsgebieden is veel verbeeldingskracht nodig om te blijven geloven in vrede,
in ons eigen land om elkaar te blijven vinden.*

Wij zullen het vandaag hebben over Palestina en Israël, één van die conflictgebieden waarvoor je alle verbeeldingskracht van de wereld nodig hebt om in een oplossing te blijven geloven.

Honderd jaar geleden brachten de Engelsen de zogenaamde Balfour declaratie uit. Daarmee gaven ze hun steun aan de verwezenlijking van wat genoemd werd een Joods nationaal tehuis in Palestina.

En het is dit jaar vijftig jaar geleden dat de Israëli's hun gebied in de zesdaagse oorlog bijna verdubbelden.

Nu, vijftig jaar na de zesdaagse oorlog, lijkt vrede verder weg dan ooit.

De Wereldraad van Kerken roept daarom op om deze week aandacht te besteden aan Vrede in Palestina en Israël. Ze hebben een orde van Dienst voor een gebedsviering verspreid voor gebruik in de Vredesweek, overal op de wereld. Wij hebben enkele elementen uit die dienst – wat aangepast - opgenomen in deze viering.

Maar we luisteren vandaag vooral naar het verhaal van Margriet.

Zij was deze winter drie maanden Oecumenisch begeleider in Palestina.

Het doel van oecumenische begeleiders is aanwezig te zijn en bescherming te bieden.

En te vertellen over wat ze gezien hebben. Daarom is ze hier.

Na afloop van de viering is er de mogelijkheid tot een nagesprek.

Lezing: Leviticus 25:10

Elk vijftigste jaar zal voor jullie een heilig jaar zijn, waarin kwijtschelding wordt afgekondigd voor alle inwoners van het land.

Dit is het jubeljaar, waarin ieder naar zijn eigen grond en zijn eigen familie kan terugkeren.

Deze schrifttekst vormt het motto van de Gebedsdienst van de Wereldraad van Kerken en is een herinnering aan de tienduizenden Arabieren die vijftig jaar geleden tijdens de zesdaagse oorlog hun land moesten verlaten.

Lezing : Psalm 77 (Uit 150 Psalmen vrij – Huub Oosterhuis)

Een gebed van hoop en vertrouwen, door de wanhoop heen.

Mijn stem is mij vergaan.

Ik roep zonder geluid.

Hemel, hoor je mij?

Ooit was iemand daar

die ik noemde 'god'

Jij. Besta je nog?

*

Ik denk aan vroeger aan dagen van ooit,
dwalend door mijn geheugen.
Ik zong in de nacht, ik was
alleen met mezelf en met jou.
Ik graaf in mijn ziel, en weet niet -
ben jij nog die van toen?
Ben je een ander geworden,
die geen genade meer kent?
Maar ik weet nog je woorden,
wonderen in mijn oren
de stem die mij stuurde ten goede -
ik hoor je nog diep in mijn hart.

*

Gij baant een weg waar geen weg is.
Gij zoekt de afgrond der zeeën.
Maar ook: de afgrond zoekt Ú
het water ziet U en golft hoog op.
Hemelwater valt U te voet
wolken omstuwen uw schouders.
Gij trekt een weg door de zee.
Gij wilt wat ik niet kan en weet:
het kan. Gij loopt over water
en neemt aan uw hand ons mee.

Overweging:

Hij zal onze voeten richten op de weg van de vrede.....

Tsja, dat zingen we, en het lijkt er zo makkelijk uit te komen. Het is in ieder geval iets wat we allemaal van harte lijken te willen, gaan op de weg van de vrede. En het is vaak zo anders. Mensen die van die weg afraken om welke reden dan ook.

Vandaag wil ik met jullie mijn verhaal uit Palestina delen, en ik wil dat ook vooral doen vanuit het perspectief dat er daar ook mensen zijn die de weg van de vrede willen gaan.

Ik ben naar Palestina gegaan als waarnemer. Vanuit Nederland werd dat gecoördineerd door Kerk in Actie, maar de vraag was vanuit de Palestijnse Christenen gesteld aan de Wereld Raad van Kerken. Stuur alsjeblieft waarnemers die kunnen zien hoe wij behandeld worden en laat ze de wereld er over vertellen. En over heel de wereld vandaan komen er waarnemers naar Palestina. Het hele jaar door. Wij waren groep 63. In elke groep zitten ongeveer 30 mensen.

Ik was de enige uit Nederland en ik werd uitgezonden naar Jeruzalem. Dat wilde ik graag, omdat ik dacht dat ik daar makkelijk met organisaties in contact zou kunnen komen, en omdat ik niet goed ben in bergen lopen. Ik was gewaarschuwd maar vergeten dat Jeruzalem op een heuvel is gebouwd. Maar het ging goed.

We zaten in een huis in een Arabische wijk. Een prachtig huis in een buurt waar veel scholen stonden en dus ook veel kinderen op straat speelden. Er zijn geen parken en geen speelvelden in Oost Jeruzalem. Daarvoor moet je naar West Jeruzalem.

Ik woonde samen met een Engelsman en drie vrouwen uit Brazilië, Colombia, en Duitsland. De mevrouw uit Brazilië heeft het niet volgehouden. Zij was meer een actievoerder, van op de barricade, en wij mochten alleen maar waarnemen. Zij wilde ook boycotten en was het er eigenlijk niet mee eens dat wij ook nog wel eens naar West Jeruzalem gingen. Nou ben ik inmiddels ook wel zo ver dat ik beter oplet waar de spullen die ik koop vandaan komen, maar als ik nog eens in Israël/Palestina kom, ga ik rustig in West Jeruzalem

boodschappen doen. Die winkeliers moeten ook leven.

Onze taken bestonden uit het volgende:

In Oud Jeruzalem zaten we 's morgens een uur bij de Damascuspoort. Daar staan militairen de toegang te bewaken en onze taak was te monitoren of de schoolkinderen niet werden lastig gevallen bij het naar binnen gaan. Wij hebben vooral gezien dat 15 jarigen werden aangehouden, ID kaart, en gefouilleerd. Na verloop van tijd konden wij ze aanwijzen die gestopt zouden worden.

Na een paar weken zijn we ook in de oude stad bij de scholen gaan staan. Daar moesten leerlingen en leerkrachten nog wel eens hun tassen leeghalen. Of het door onze aanwezigheid kwam, zullen wij nooit weten, maar wij hebben geen leerlingen gezien die lastig werden gevallen. Terwijl het wel gebeurt, want daarom stonden we er.

We liepen door de oude stad om te kijken of de moslims ongestoord het terrein van de moskee op konden om te gaan bidden. De moskee ligt op een heuvel op een groot terrein, waarop ook scholen zijn, en via 7 poorten kan je er komen. Die poorten worden bemenst door soldaten en politie en soms worden de moslims tegen gehouden, of wordt ze verteld dat ze door een andere poort moeten.

We luisterden naar verhalen van winkeliers, en we gingen naar de kerk en praten met gemeenteleden.

Daarnaast stonden we bij checkpoints waar we moest bekijken hoe mensen doorgelaten worden. Hoe lang ze moesten wachten, hoe ze als beesten bij elkaar in een hok gestuwd werden, waar de mannen 's morgens bij zonsopgang met elkaar baden voor de bus in stapten naar hun werk. Waar ze blij waren met een vriendelijk woord en onze aandacht.

We waren bij bedoeïenen die bedreigd worden met ontruiming. De bedoeling is om alle bedoeïenen in een soort van vinex wijken te huisvesten.

We waren bij mensen op bezoek bij mensen van wie de huizen gesloopt zouden worden of al gesloopt waren. We waren op bezoek bij een familie van wie een deel van het huis bezet was door settlers, in het andere deel woonden zij nog.

Hij zal onze voeten richten op de weg van de vrede.

Hoe moet ik die zin nu uitleggen als ik denk aan de situatie in Israël/Palestina.

Maar...., dan denk ik aan al die mooie initiatieven, die goede mensen die we hebben ontmoet.

Elke vrijdag tussen de middag staan er vrouwen op een rotonde in West Jeruzalem. De vrouwen in black. Joodse vrouwen, die houden van het land waar ze wonen, die vinden dat ze hier mogen wonen, die hier hun plek, hun leven hebben. Maar het zijn ook vrouwen die vinden dat hun landgenoten de Palestijnen niet mogen onderdrukken. Die vinden dat de bezetting moet stoppen. Daarom staan ze daar elke vrijdag met hun borden 'stop de occupation'. En verdragen ze de scheldkanonnades van mensen die langs komen.

Hij zal hun voeten richten op de weg van de vrede

Ook op vrijdag, elke vrijdag was er een demonstratie in Sheik Jarah. Dit is een wijk in Oost Jeruzalem waar steeds meer settlers komen te wonen. De wijk wordt langzaam maar zeker bedreigd met overname door Joden. De settlers wonen daar een paar maanden, krijgen er goed voor betaald en worden dan afgelost door anderen.

En elke vrijdag is daar een demonstratie van inwoners van Sheik Jarah en Joden uit West Jeruzalem die vinden dat dit niet kan. Dat deze praktijken niet goed zijn. Dat de bezetting moet stoppen.

Hij richt onze voeten op de weg van de vrede.

We hebben een verhaal gehoord van een Israëlische soldaat. Een jonge man, die op jonge leeftijd het leger in moest. Die zeker wist dat hij de Arabieren netjes zou behandelen, en die gaande zijn dienstdaag merkte dat

dat zo eenvoudig niet was. Als je wordt opgevoed met een haat tegen Arabieren, dat je leert dat Arabieren jou dood willen maken, en dat je dat niet moet toestaan, dan doe je tegen wil en dank vreselijke dingen. En hij realiseerde zich dat hij niet goed bezig was, en hij is bij breaking the silence gegaan. Militairen die aan de wereld vertellen dat de wijze waarop de Arabieren onderdrukt worden niet goed is, en moet stoppen. En hij vertelde dat hij geen pacifist is, en niet tegen het leger, en dat hij van zijn land houdt, maar dat wat niet goed is moet stoppen.

Hij zal onze voeten richten op de weg van de vrede

We hebben gesproken met Sarah Bernstein, directeur van het Jeruzalem instituut voor Joods-Christelijk relaties en vanaf mei heet het instituut Rossing centrum voor opvoeding en dialoog. En ze gaan de naam veranderen omdat ze meer doen dan alleen werken op het gebied van Joods-Christelijke relaties. Het instituut houdt zich bezig met de opvoeding van kinderen als het gaat om het leren kennen van hun burens, onbekend maakt onbemind, en de bewoners uit West Jeruzalem komen niet in Oost Jeruzalem en andersom. Angst voor elkaar. Ze hebben programma's voor reisgidsen om hen te leren aan toeristen ook te laten zien wat niet mooi is in het prachtige Israël. En toeristen willen het vaak niet zien of horen, maar de lelijke kanten zijn er echt. Ze organiseren trainingen om mensen die getraumatiseerd zijn te begeleiden. Healing the hatred. De haat genezen.

We spraken een meneer die opgegroeid was in een Kibutz. Hij was een Zionist. Maar hij ziet wat er gebeurt in de bezetting, hoe de Palestijnen behandeld worden, en nu kan hij geen Zionist meer zijn. Eerst moet de bezetting stoppen, moeten de Palestijnen een plek krijgen. En pas als er vrede is, wordt hij weer Zionist.

We spraken mensen van het initiatief two states, one homeland. Mannen die er van overtuigd zijn dat er in Israël plek is voor zowel een Palestijnse als een Israëlische staat. Een land waar zowel Joden als Arabieren kunnen wonen. Laatst hoorde ik iemand het vergelijken met België, Wallonië, en als je daar wilt wonen dan houd je je aan die wetgeving, en Vlaanderen, waar Vlaamse wetten gelden waar je je aan moet houden.

We hebben dus voldoende mensen ontmoet die keihard werken aan een vreedzame oplossing.

Maar, ondanks alle goede mensen die ik heb ontmoet, alle mooie initiatieven waar over ik heb gehoord en waarvan ik er vandaag een paar met jullie deel, ben ik niet optimistisch.

Maar, zei een Israëlische journalist, hebben wij ooit bedacht dat de muur in Berlijn zou vallen, dat de apartheid in Zuid-Afrika zou ophouden, dat het in Ierland beter zou worden? Misschien gebeuren wonderen dan toch, en moeten wij het geloof niet opgeven dat het Koninkrijk van God komt. Niet alleen hier, maar overal in de wereld waar gebieden bezet worden, ook in Palestina en ook in Israël. En dat het misschien ook niet alleen van ons afhangt.
